

Legislatívny rámec probácie a mediácie v Slovenskej republike

Právna úprava

- Zákon č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch,
- Zákon č. 550/2003 Z. z. o probačných a medičných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- Zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- Zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- Zákon č. 300/2005 Z. z. (Trestný zákon),
- Zákon č. 301/2005 Z. z. (Trestný poriadok),
- Zákon č. 528/2005 Z. z. o výkone trestu povinnej práce a o doplnení zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby,
- vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné súdy, krajské súdy, Špeciálny súd a vojenské súdy,
- zákon č. 533/2011 Z. z. (účinný od 1.2.2012) o uznávaní cudzích rozhodnutí, ktorým sa ukladá trestná sankcia nespojená s odňatím slobody alebo probačné opatrenie na účely dohľadu v EÚ,
- Zákon č. 1/2014 Z. z. o organizovaní verejných športových podujatí a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- Zákon č. 78/2015 Z. z. o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 178/2015 Z. z. o materiálo-technických podmienkach použitia technických prostriedkov,

- Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 223/2015 Z. z. ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 149/2011 Z. z. o pravidlách určovania počtu miest sudcov, zamestnancov súdov, voľných miest sudcov a rozdeľovania zamestnaneckých miest na sudy v znení vyhlášky č. 95/2012 Z. z.,
- Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 224/2015 Z. z. ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 430/2009 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obsadzovaní voľných štátnozamestnaneckých miest na súdoch výberovým konaním a výberom v znení neskorších predpisov,
- Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 225/2015 Z. z., ktorou sa ustanovuje suma náhrady nákladov výkonu kontroly technickými prostriedkami,
- Odporúčanie Rady Európy č. R (92) 16 výboru ministrov členským štátom k európskym pravidlám o trestoch a opatreniach realizovaných v spoločenstve - vzťahuje sa na tresty a opatrenia, v priebehu ktorých ostáva obvinený v spoločenstve (t.j. na slobode) a ktoré zahŕňajú určité obmedzenia jeho slobody vyplývajúce z povahy uložených obmedzení alebo povinností, a ďalej tie, ktoré uplatňujú orgány, k tomuto účelu ustanovené zákonom,
- Odporúčanie Rady Európy č. R (99) 19 výboru ministrov členským štátom k mediácii v trestných veciach a dodatku k odporúčaniu č. R (99) 19 - upravuje vymedzenie mediácie v trestných veciach, dobrovoľnosť strán zúčastniť sa procesu mediácie, činnosť mediálnych služieb, kvalifikáciu mediátorov a výstupy mediálneho procesu,
- Odporúčanie CM/Rec(2014)4 Výboru ministrov členských štátov o elektronickom monitoringu

3

Zákon č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch

súdnymi úradníkmi sú

- a) vyšší súdni úradníci,
- b) súdni tajomníci,
- c) probační a mediálni úradníci (ďalej len „PaMú“)

PaMú je oprávnený vykonávať úkony probácie a mediácie v rozsahu ustanovenom osobitným predpisom¹³⁾ a vykonávať kontrolu výkonu rozhodnutí technickými prostriedkami.^{13a)}

Predpoklady na výkon funkcie a rozsah činnosti PaMú ustanovuje osobitný zákon.¹³⁾

13) Zákon č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediálnych úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

13a) Zákon č. 78/2015 Z. z. o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

4

**Zákon č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediálnych úradníkoch
a o zmene a doplnení niektorých zákonov,**

- Konceptia zákona o probačných a mediálnych úradníkoch vychádza z nového poňatia restoratívnej justície, ktorá kladie dôraz na odstránenie konfliktu, ktorý vznikol medzi páchatelom trestného činu a poškodeným (resp. obeťou). Zároveň potláča tradičné chápanie trestného činu ako útoku na štát, resp. spoločnosť a zdôrazňuje poškodenie konkrétnej obete trestného činu. V trestnom procese sa preto počíta nielen s aktívnou úlohou obvineného, ale aj s individuálnym zohľadnením záujmov a potrieb poškodených a ďalších dotknutých subjektov.
- Probáciu a mediáciu vykonávajú PaMú

5

▪ a) **probiáciou** sa rozumie

1. kontrola, organizovanie a výkon probačných programov u obvinených, obžalovaných alebo odsúdených, ktorých súčasťou sú uložené povinnosti a obmedzenia (ďalej len "obvinený"),
2. kontrola uložených trestov alebo obmedzení, ktorých súčasťou je probačný alebo ochranný dohľad,
3. činnosť súvisiaca so zabezpečením predbežného šetrenia u obvineného,
4. organizovanie, koordinovanie a výkon trestu povinnej práce a trestu domáceho väzenia,
5. dohľad nad správaním obvineného, ak sa na dosiahnutie ochrany a posilnenia probácie použijú technické prostriedky,
6. pomáhanie poškodenému, ak ide o zákaz priblíženia alebo zdržiavania sa v blízkosti obydla poškodeného,
7. pomáhanie obvinenému v súvislosti s probáciou, aby viedol riadny život a vyhovel podmienkam, ktoré mu sú uložené rozhodnutím prokurátora alebo súdu v trestnom konaní,

▪ b) **mediáciou** sa rozumie mimosúdne sprostredkovanie riešenia sporu medzi **poškodeným a obvineným**.

(len so súhlasom poškodeného a obvineného. Ak je obvineným mladistvý, na vykonanie mediácie je potrebný aj súhlas jeho zákonného zástupcu)

6

Probácia

- Podstatou probácie je konštruktívna metóda prevýchovy a iného pozitívneho ovplyvňovania správania sa páchatela trestného činu, ktorá je založená na vzájomnej kombinácii prvkov kontroly, pomoci a poradenstva. Uplatnenie probácie vedie k zvýšeniu účinnosti trestnej sankcie a páchatel je ušetrený škodlivých dôsledkov výkonu trestu odňatia slobody.
- Probáciu nemožno chápať ako prejav rezignácie na splnenie účelu trestu, alebo ako zmiernenie trestnej represie a zhovievavý postoj k páchatelovi trestného činu. Jej význam spočíva v diferencovanejšom prístupe a zaobchádzaní s páchatelmi rôznych trestných činov, vo využití iných - účinnejších prostriedkov ako reakcii na menej závažnú kriminalitu a vo vytvorení lepších podmienok a možností postihu závažnejších trestných činov.
- Autorita PaMú je odvodená od autority súdu, preto nie je možné zamieňať ich činnosť s prácou sociálnych pracovníkov, aj keď niektoré ich postupy a metódy majú podobný charakter.
- Z podstaty probácie sa dá odvodiť aj jej základné zameranie. Práca PaMú smeruje nielen k realizácii dohľadu súdu, ale najmä k starostlivosti o páchatela k pomoci v jeho problémoch s cieľom posilnenia jeho schopnosti bezkonfliktného spôsobu života v spoločnosti a pozitívneho vzťahu k prostrediu v ktorom žije, prípadne schopnosti nájsť nové prostredie, ktoré ho nebude negatívne ovplyvňovať vo vzťahu k trestnej, či inej protispoločenskej činnosti.
- Význam probácie spočíva hlavne v diferencovanom prístupe k páchatelovi trestného činu a vo využití účinnejších prostriedkov na reakciu na spáchaný trestný čin, než je trest odňatia slobody. Uplatnenie probácie vedie k zvýšeniu účinnosti trestnej represie a k dosiahnutiu vyváženého pomeru medzi trestnou represiou a prevenciou.

7

Mediácia

- Mediácia je tu chápaná ako špecifická mimoprocenálna metóda riešenia trestnej veci, ktorá naplňuje zmysel konceptu restoratívnej justície, v prípadoch tých trestných činov, ktoré sú dôsledkom konfliktného vzťahu medzi páchatelom a obeťou konkrétneho trestného činu. Mediácia je tu teda vymedzená v užšom význame, ako býva zvyčajne chápaná, pretože je výslovne viazaná na súvislosť s trestným konaním.
- Mediácia medzi poškodeným a obvineným vychádza zo všeobecných zásad a princípov mediácie, jej špecifiká sú však dané kontextom trestného konania, v rámci ktorého sa uplatňuje.
- Vo všeobecnosti je možné povedať, že mediácia je považovaná za jednu z významných metód spojenú s filozofiou obnovujúcej (restoratívnej) justície, dokonca je niekedy vnímaná ako jeden zo základných nástrojov praktického uplatnenia tohoto princípu. Mediácia redefinuje trestný čin ako konflikt medzi stranami, ktorých sa bezprostredne týka.
- Zmyslom mediácie je efektívne urovnanie alebo aspoň zmiernenie konfliktného stavu spojeného s trestným činom a odstránenie alebo náprava jeho následkov. Mediáciu nie je možné zamieňať s procesným prejednaním a rozhodnutím trestnej veci mimo štandardného konania. V rámci mediácie nie je možné riešiť otázku viny alebo nevinu obvineného alebo skutkové pochybnosti týkajúce sa stíhaného trestného činu. (obvinený vyhlási, že vyhlási, že spáchal skutok)
- Konečné rozhodnutie vo veci ostáva vo výlučnej právomoci súdu a v prípravnom konaní prokurátora, restoratívne poňatie trestnej spravodlivosti však vytvára PaMú priestor k tomu, aby stranám ponúkol inú možnosť riešenia trestnej veci než je klasické trestné konanie.
- Mediácia je postavená na zásade dobrovôlečnosti

8

Všeobecne o probácii a mediácii

- PaMú v zákonom stanovených prípadoch vykonáva **dohľad** nad obvineným, ktorý spočíva nielen v samotnej kontrole správania sa obvineného, ale zahŕňa aj pozitívne vedenie, pomoc a kontrolu voči takejto osobe. Zároveň PaMú pôsobí ako **sprostredkovateľ** medzi poškodeným a obvineným v otázkach náhrady škody, ktorá vznikla spáchaným trestným činom.
- štátne donútenie trestnoprávnymi prostriedkami je treba používať len vtedy, ak neexistuje iné riešenie, ako dosiahnuť súlad správania sa ľudí s právom.
- Mediačné činnosti predpokladajú využívanie alternatívnych spôsobov trestného konania, najmä príprava a sprostredkovanie dohody medzi obvineným a poškodeným, zaistenie citlivého a nestranného prístupu, ktorý nie je možné vyžadovať od samotných orgánov činných v trestnom konaní, na druhej strane však zabezpečenie nadväznosti krokov na rozhodovanie týchto orgánov.
- Jedným zo základov probačnej práce je preventívne pôsobenie na obvineného, ktorý sa podrobuje dohľadu PaMú tak, aby sa zamedzilo recidíve ďalšej trestnej činnosti u tejto osoby. Ďalej je to psychosociálna pomoc obvinenému, jeho motivácia a odborná pomoc pri odstraňovaní jeho škodlivých návykov a závislostí (napr. drogová závislosť, alkoholizmus).

9

Úkony PaMú

- a) obstaráva podklady týkajúce sa osoby obvineného o jeho rodinnom, sociálnom a pracovnom prostredí,
- b) vytvára podmienky na rozhodnutie o podmieňanom zastavení trestného stíhania alebo schválení zmiernu,
- c) uskutočňuje úkony na účely uzavretia dohody medzi poškodeným a obvineným o náhrade škody, ktorá vznikla trestným činom, alebo na účely odstránenia ujmy, ktorá vznikla trestným činom,
- d) vykonáva dohľad nad správaním obvineného v priebehu skúšobnej doby a kontrolu výkonu trestov nespojených s odňatím slobody,
- e) uskutočňuje pri výkone probácie a mediácie ďalšie úkony v trestnom konaní.

10

Opis úkonov

- PaMú vykonáva svoju funkciu s ohľadom na svoju špecifickú činnosť oddelene od orgánov sociálnej pomoci.
- nutným predpokladom efektívnej činnosti úradníkov je ich súčinnosť so štátnymi orgánmi a organizáciami a rovnako tak s mimovládnyimi organizáciami, najmä s tými ktoré sa venujú rôznym probačným a resocializačným programom. V tejto súvislosti je tiež žiadúce, aby nastávala výmena informácií medzi nimi a týmito spolupracujúcimi organizáciami. Predmetom spolupráce a koordinácie by malo byť taktiež vyhľadávanie a zabezpečovanie vhodných terapeutických a resocializačných programov, ktoré sú zamerané na zníženie rizík recidívy sociálne patologických javov.
- Na riadny výkon probačných a mediačných činností je nutné získať potrebné informácie a poznatky o obvinenom, a preto sú PaMú oprávnení obracať sa na štátne orgány, obce, iné právnické a fyzické osoby s dožiadanim o oznámenie potrebných údajov. Tieto sú povinné, pokiaľ tomu nebráni osobitný zákon, požadované údaje bez zbytočného odkladu oznámiť.
- Pokiaľ je vedené trestné konanie proti obvinenému vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody, postupuje probačný úradník v súčinnosti so Zborom väzenskej a justičnej stráže a orgánmi činnými v trestnom konaní.
- Možnosť intervencie na odsúdených v rámci výstupných oddielov
- Pri porušení podmienok obmedzení alebo povinností určených obvinenému v rámci dohľadu ktorý vykonáva PaMú, tento zašle správu o zistených skutočnostiach predsedovi senátu, samosudcovi a v prípravnom konaní prokurátorovi. Na základe tejto informácie menovaní rozhodnú o ďalšom postupe v trestnom konaní.

11

PaMú koná na základe

1. rovnopisu právoplatného rozhodnutia, z ktorého vyplýva povinnosť vykonať probáciu, alebo
2. na základe písomného pokynu predsedu senátu, samosudcu a v prípravnom konaní prokurátora ,
3. vo vhodných prípadoch v oblasti mediácie uskutočňuje úkony aj bez takého pokynu, najmä z podnetu poškodeného alebo obvineného, pričom o tom PaMú bez zbytočného odkladu písomne informuje príslušný orgán činný v trestnom konaní; na vykonanie mediácie je potrebný písomný súhlas predsedu senátu alebo samosudcu a v prípravnom konaní prokurátora.

12

Predpoklady na výkon funkcie probačného a mediačného úradníka

Uchádzač o túto pozíciu musí spĺňať tieto predpoklady:

- a) dosiahol vek 18 rokov,
- b) má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu,
- c) je bezúhonný,
- d) spĺňa kvalifikačné predpoklady,
- e) ovláda štátny jazyk,
- f) úspešne absolvoval výberové konanie alebo výber, ak zákon alebo osobitný predpis neustanovuje inak (vyhláška MS SR č. 224/2015 Z. z.),
- g) získal vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa absolvovaním magisterského právnického, učiteľského, teologického alebo iného spoločenskovedného študijného programu alebo má uznaný doklad o takom vysokoškolskom vzdelaní vydaný zahraničnou vysokou školou.

13

Organizačná štruktúra

PaMú vykonáva činnosť v štátnozamestnaneckom pomere na okresnom súde v obvode príslušného krajského súdu alebo na krajskom súde; jeho služobným úradom je **krajský súd**.

V zmysle zákona [550/2003 Z. z.](#) o probačných a mediačných úradníkoch je PaMú pri výkone svojej funkcie :

- povinný dodržiavať zákony, rešpektovať a chrániť ľudské práva a slobody, dôstojnosť človeka a zdržať sa konania, ktoré by mohlo viesť k zmareniu účelu trestného konania alebo ktoré by vzbudzovalo pochybnosti o jeho nestrannosti.
- povinný riadiť sa pokynmi predsedu senátu, samosudcu a v prípravnom konaní prokurátora; tieto pokyny nemôžu smerovať k spôsobu a výsledku vykonávanej mediácie.
- povinný riadiť sa metodickými usmerneniami podľa § 1 ods. 4 a 5 (ministerstva a vedúceho oddelenia probácie a mediácie); tieto usmernenia nemôžu smerovať k spôsobu a výsledku vykonávanej mediácie a nemôžu byť v rozpore s pokynmi predsedu senátu, samosudcu a v prípravnom konaní prokurátora.

14

Organizačné útvary súdu

- a) súdne oddelenie,
- b) všeobecné súdne oddelenie a
- c) ostatné organizačné útvary súdu

Dohľad nad činnosťou všetkých súdnych oddelení príslušného súdu vykonáva predseda tohto súdu a v rozsahu jeho poverenia podpredseda súdu alebo poverený zamestnanec súdu.

vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z.

15

Všeobecné súdne oddelenie

- Zamestnanci súdu, ktorí plnia úlohy pri výkone súdnictva a ktorí nie sú zaradení do súdneho oddelenia podľa § 4 alebo do organizačných útvarov podľa § 7 ods. 1, zaradia sa do všeobecného súdneho oddelenia.
- Do všeobecného súdneho oddelenia sú vždy zaradení zamestnanci súdu, ktorí vykonávajú činnosti pre viac súdnych oddelení pri výkone súdnictva, najmä justiční čakatelia, **probační a mediační úradníci**, dozorný úradník, súdni doručovatelia a prevádzkovo-technický súdny asistent pridelený do pojednávacej miestnosti vybavenej špeciálnymi technickými zariadeniami (ďalej len "technický asistent").
- činnosť všeobecného súdneho oddelenia zabezpečuje a za jeho chod zodpovedá dozorný úradník; ustanovenia osobitného predpisu ^{1a)} tým nie sú dotknuté. Dohľad nad činnosťou všeobecného súdneho oddelenia vykonáva predseda súdu alebo v rozsahu jeho poverenia podpredseda súdu alebo riaditeľ správy súdu.

1a) § 1 ods. 5 zákona č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 174/2015 Z. z. (výkon probácie a mediácie a výkon kontroly výkonu rozhodnutí technickými prostriedkami v obvode krajského súdu metodicky riadi a usmerňuje probačný a mediačný úradník vo funkcii vedúceho štátneho zamestnanca; 1a) ustanovenie odseku 4 tým nie je dotknuté.)

16

- Organizácia práce súdu sa riadi rozvrhom práce, ktorý vydáva predseda súdu na príslušný kalendárny rok.

(zákon č. 757/2004 Z. z., rozvrh práce vydá predseda súdu s uvedením pripomienok a výhrad sudcovskej rady bezodkladne po jeho prerokovaní v sudcovskej rade, najneskôr však do 15. decembra kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, na ktorý je rozvrh práce určený. Rozvrh práce sa zverejňuje spolu so stanoviskom sudcovskej rady)

17

- Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky koncepčne a metodicky riadi a usmerňuje výkon probácie a mediácie,
- výkon probácie a mediácie a výkon kontroly výkonu rozhodnutí technickými prostriedkami v obvode krajského súdu metodicky riadi a usmerňuje PaMú vo funkcii vedúceho štátneho zamestnanca; metodická kompetencia ministerstva tým nie je dotknutá.

Aktuálny stav metodickej podpory:

- odbor probácie, mediácie a prevencie kriminality, (operačné stredisko ESMO, esmo.dispecing@justice.sk)
↓↑
- vedúci oddelenia probácie a mediácie (pre každý obvod krajského súdu)
↓↑
- probační a mediační úradníci (na každom okresnom súde)

18

Probačno mediačná evidencia

- Aplikácia pre činnosť PaMú
- Funkcionalita registra
- Nastavovanie režimu kontroly
- Jednotný systém pre probačné a mediačné služby v rámci informatizácie verejnej správy
- Základný systém na vedenie agendy PaMú
- Nástroje na zautomatizovanie administratívnych prác
- Sprístupnenie vybraných údajov iným oprávneným subjektom

19

Ďakujem za pozornosť

20